

Tussentijds Bericht 2

Onderzoeksplaats Sociale Inclusie en Levensbeschouwing van Mensen met een Verstandelijke Beperking

Doel van de onderzoeksplaats is de sociale inclusie van mensen met een verstandelijke beperking te bevorderen en daarbij de rol van geloofsgemeenschappen - christelijk, islamitisch of anders - centraal te stellen in het onderzoek. Sociale inclusie betekent het onderhouden van sociale relaties, het behoren tot een gemeenschap vergezeld van de ervaring ergens echt bij te horen (*belonging*).

De Onderzoeksplaats Sociale Inclusie en Levensbeschouwing van Mensen met een Verstandelijke Beperking onderzoekt de bijdrage van geloofsgemeenschappen aan sociale inclusie van mensen met een verstandelijke beperking. De onderzoeksplaats maakt onderdeel uit van de Bijzondere Leerstoel Diaconaat.

Onderzoeker
dr. André Mulder

CONTOUREN

Mijn onderzoeksplaats komt op stoom! De fase van verkenning van het werkveld om te ontdekken wat er nodig en wellicht mogelijk is om sociale inclusie van mensen met een verstandelijke beperking te versterken is achter de rug. Contacten zijn uitgebreid, alle theologie-opleidingen zijn geïnformeerd over de mogelijkheden van de onderzoeksplaats. De eerste contouren tekenen zich af. In deze nieuwsbrief vertel ik wat over de opbrengsten van een landelijke enquête over de relatie van geestelijk verzorgers met geloofsgemeenschappen en over hun visie op wat er nodig is. Ook kan ik wat delen over de start van de Kenniswerkplaats.

Landelijk Onderzoek betrokkenheid van geloofsgemeenschappen: gemengd beeld

In de vorige nieuwsbrief vertelde ik mijn eerste indrukken. Aan de ene kant lijkt er een afnemende betrokkenheid van geloofsgemeenschappen op zorginstellingen te zijn, aan de andere kant is de band op sommige plaatsen stevig en ondersteunen geloofsgemeenschappen waar ze kunnen en gebeuren er mooie dingen. Om dit beeld breder te toetsen heb ik in oktober 2021 een landelijke online enquête uitgezet onder zoveel mogelijk geestelijk verzorgers die werken met mensen met een verstandelijke beperking. We hebben geworven onder VGVZ leden, centra voor levensvragen, en via via. Uiteindelijk hadden we een respons van 49 geestelijk verzorgers, waaronder 53% van de geregistreerde VGVZ leden - een respons waar ik erg blij mee ben. Het rapport zal in maart verschijnen.

Een paar uitkomsten:

- Bijna 80% van de geestelijk verzorgers heeft contact met geloofsgemeenschappen
- Dit contact loopt meestal via de eigen levensbeschouwing: protestanten hebben vooral contact met protestanten, katholieken vooral met katholieken.
- Het contact heeft betrekking op
  - Vieringen in de lokale kerk (38%)
  - Vieringen op de instelling (41%)
  - Geloofsonderricht, bijbelgespreksgroep in de lokale kerk (23%)
  - Geloofsondericht, bijbelgespreksgroep op de instelling (15%)
  - Projecten (18%)
  - Vervoer (15%)
  - Rituelen (processies, bedevaarten etc.) (12%)
  - Overig: overleg over cliënten, over de inrichting van de GV, bijdragen aan kerk/parochieblad, vrijwilligers etc. (38%)
- Ruim 75% vindt het belangrijk dat er meer aandacht komt vanuit de geloofsgemeenschappen voor mensen met een verstandelijke beperking. 81% meent dat geloofsgemeenschappen een taak hebben in het bestrijden van de eenzaamheid onder mensen met een verstandelijke beperking.
- Een verhoogde betrokkenheid zou zich vooral moeten richten op
  - Maatjes voor cliënten (57%)
  - Vrijwilligers die de geestelijk verzorger ondersteunen (43%)
  - Ondersteuning van groepsactiviteiten (29%)
- Hoopvol is dat 35% van de respondenten kansen of mogelijkheden ziet om de relatie met geloofsgemeenschappen te versterken.
- Veel respondenten hebben aangegeven interesse te hebben voor nader contact over:
  - Kleinschalig onderzoek om de relatie met geloofsgemeenschappen te versterken (43%)
  - Het project Bijbellezen met Beperkingen, dat de ervaringen van cliënten met Bijbelverhalen wil verkennen (28%)
  - Onderzoek naar het verbeteren van geestelijke verzorging aan mensen met een licht verstandelijke beperking (28%)
- 45% heeft vragen over het begeleiden van cliënten met een licht verstandelijke beperking
- Op de vraag of respondenten voorbeelden kennen van plekken waar geloofsgemeenschappen actief betrokken zijn op mensen met een verstandelijke beperking heeft 73% 'ja' geantwoord en zijn er 50 concrete voorbeelden genoemd.

Ik ga nog een aantal analyses doen voordat ik definitieve conclusies kan trekken, maar op het eerste gezicht is het gemengde beeld wat ik had uit mijn gesprekken in de eerste 6 maanden bevestigd. Tegelijkertijd zijn de lokale verschillen groot en zijn er ook veel positieve voorbeelden van betrokkenheid van geloofsgemeenschappen. Interessant is uit te zoeken wat de sleutels zijn voor het realiseren van zulke 'good practices'. Door enkele van de 50 voorbeelden te bestuderen kunnen we daar misschien achter komen.

Ik ben hoopvol dat we door praktijkonderzoek op enkele plaatsen de band met de kerken kunnen verstevigen en de geestelijke zorg voor cliënten/bewoners kunnen verbeteren. Ook denk ik dat het mogelijk moet zijn de vragen die er zijn over de zorg aan met name jongeren met een licht verstandelijke beperking op te pakken in een netwerk waarin geestelijk verzorgers expertise met elkaar delen.

Vervolg

1. In maart zal het gehele rapport gepubliceerd kunnen worden. Het komt ook online beschikbaar zodat iedereen die dat wil het kan lezen.

Protestantse Theologische Universiteit

Dr. A. Mulder, Senior Researcher Endowed Chair of Diaconia

M (+31) 6 19074096

E a2.mulder@pthu.nl | www.pthu.nl | [LinkedIn](#)

2. De resultaten ga ik bespreken met de VGVZ en de Werkveldraad. Er is in de enquête ook een behoefte-inventarisatie opgenomen. De antwoorden zouden kunnen leiden tot een aanbod aan professionalisering en expertise-uitwisseling.

3. De resultaten worden samengevat in een wetenschappelijk artikel.

4. Met alle respondenten die interesse hebben getoond voor vervolgstappen voor praktijkvernieuwing neem ik persoonlijk contact op in februari en maart. Dit zal leiden tot een serie concrete projecten waarvoor ik advertenties zal opstellen waarop studenten kunnen reageren.

5. De vraag naar de kenmerken van inspirerende praktijken neem ik mee als thema voor de Kenniswerkplaats (zie onder)

Bijbellezen met Beperkingen

Op mijn oproep om deel te nemen aan een te ontwikkelen project Bijbellezen met Beperkingen hebben zich 14 mensen opgegeven. Daar ben ik heel erg blij mee. Tegelijk betekent het dat we dit project waarin we stem willen geven aan mensen met een beperking over hun ervaring met Bijbelverhalen moeten opschalen. Alle geïnteresseerden worden benaderd om te kijken hoe zij zich hun deelname voorstellen, hoe hun huidige praktijk rond Bijbelgroepen of Bijbellezen met cliënten er uitziet en hoe we dat zouden kunnen inpassen in een project. Met collega's op de PThU ga ik bespreken in welke vorm en met welke wetenschappelijke vragen we een project kunnen gaan inrichten en financieren. Belangrijk hierbij is erop te letten dat de praktijk waaraan deelnemers gewend zijn niet te zeer wordt veranderd of verstoord, en dat er een onderzoeksmethode wordt gekozen die rekening houdt met de communicatieve mogelijkheden van de deelnemers.

Kenniswerkplaats

Inmiddels ben ik gestart met de Kenniswerkplaats (KWP). In deze KWP werken studenten, professionals, begeleidend docenten en andere betrokkenen samen aan het onderzoeksthema: Sociale Inclusie van mensen met een verstandelijke beperking en de rol van geloofsgemeenschappen. In principe doen ze in dat in hun eigen context van werk of opleiding maar in de KWP vindt kennisuitwisseling plaats zodat we van elkaar kunnen leren. Doel is praktijken te vernieuwen door analyse, verbinding van theorie met innovaties, experimenten enzovoort.

Alle HBO- en WO-theologie/religiestudies/humanistiek-opleidingen in Nederland zijn aangeschreven en hebben welwillend gereageerd. Een informatiepaper is door de contactpersonen doorgestuurd naar studentengroepen. 3 studenten hebben zich gemeld om via onderzoeksopdrachten of stages mee te doen binnen de KWP. De eerste student (van de Vrije Universiteit) is al gestart, met een onderzoek gericht op gemeenschapsbevorderende werkvormen binnen geestelijke vorming gericht op jongeren met een licht verstandelijke beperking (LVB'ers). De andere twee studenten afkomstig van de Christelijke Hogeschool Ede zullen op een later moment in hun studie bij mij aankloppen.

PIG

Binnen de KWP is een professionele leergemeenschap gestart van het team GV in Noordwijk ('s HeerenLoo). 6 professionals werken onder mijn begeleiding als onderzoekende geestelijk verzorgers/jeugdwerkers aan de vernieuwing van hun zorg voor LVB'ers. Zij ervaren handelingsverlegenheid ten aanzien van de doelgroep, die ook wetenschappelijk is beschreven in een onderzoeksrapport (<http://dx.doi.org/10.13140/RG.2.2.25729.38244/1>) Ze werken enerzijds aan een nieuwe visie die beter is afgestemd op

Protestantse Theologische Universiteit

Dr. A. Mulder, Senior Researcher Endowed Chair of Diaconia

M (+31) 6 19074096

E a2.mulder@pthu.nl | www.pthu.nl | [LinkedIn](#)

deze jongeren (transitie van pastor naar geestelijk verzorger). Met die visie willen ze nieuwe werkvormen ontwikkelen en ook de inbedding in de zorgorganisatie verbeteren, ten dienste van de LVB'ers. Zingevinganalyse van cliënten zal een van de onderdelen zijn die zal worden toegepast om beter zicht te krijgen op de behoeften van LVB'ers bij zingevingsondersteuning. Een artikel over dit project zal verschijnen in *Tijdschrift voor Geestelijke Verzorging*.

Slot

Inmiddels groeit mijn netwerk en heb ik constructieve gesprekken gevoerd met organisaties die ook sociale inclusie van mensen met een verstandelijke beperking hoog in het vaandel hebben staan. Met bijvoorbeeld Dit Koningskind en de KMVH Friesland werken we aan concrete projecten.

Graag tot een volgend bericht. Deze nieuwsbrief heb je ontvangen vanuit een eerder contact met mij. Voel je vrij om hem door te sturen naar iemand waarvan je denkt dat zij of hij interesse heeft voor dit onderwerp. Ook kan het zijn dat je bij het lezen van de oproep op de volgende pagina iemand in gedachten hebt. Schroom niet die persoon op de hoogte te brengen van de oproep. Alvast bedankt!

Heb je een vraag over mijn werk of mocht je een volgend bericht niet meer willen ontvangen, geef dat dan even door via a2.mulder@pthu.nl.

Bedankt en graag tot ziens!

André Mulder

Oproep

Ik ben op zoek naar:

1. Studenten die een onderzoeksopdracht Voor stage of scriptie willen doen over het thema sociale inclusie van mensen met een verstandelijke beperking en de rol van geloofsgemeenschappen en gebruik willen maken van de voordelen van de Kenniswerkplaats. Vraag een flyer aan bij a2.mulder@pthu.nl

2. Geestelijk verzorgers die ruimte bieden aan een stage- of onderzoeksplaats voor theologiestudenten of voor social work studenten. Neem s.v.p contact via a2.mulder@pthu.nl of 0619074096.

Tussentijds Bericht
*Onderzoeksplaats Sociale
Inclusie en Levensbeschouwing
van Mensen met een
Verstandelijke Beperking*

PThU

Protestantse Theologische Universiteit

Dr. A. Mulder, Senior Researcher Endowed Chair of Diaconia

M (+31) 6 19074096

E a2.mulder@pthu.nl | www.pthu.nl | [LinkedIn](#)